

Svar på anmodan från Kommunstyrelsen - Analys av styrtalet barn per årsarbetare

Bakgrund

Produktionsstyrelsen fick 2017-05-30 i uppdrag av Kommunstyrelsen, Dnr KS 2017/0096, ”Produktionsstyrelsen anmodas att analysera och utveckla läget för styrtalet antal barn per årsarbetare och åtgärdsplaner så att resultatet förbättras ytterligare i förhållande till jämförbara kommuner och enskilda förskolor i kommunen. Detta ska göras i samråd med budget- och kvalitetsenheten och redovisas tillsammans med månadsuppföljning per juni 2017.”

Produktionsstyrelsen gav 2017-05-23 även produktionsförvaltningen i uppdrag att till 2017-08-24 utreda varför antalet barn per vuxen inte gått ned i önskad omfattning då barnomsorgspengen ökat samt att inom ramen för en ekonomi i balans genomföra åtgärder som leder till att antalet barn per årsarbetare går ner.

Under flera år har det i Österåkers kommun funnits en ambition att minska antalet barn/årsarbetare inom förskoleverksamheterna. Kommunfullmäktige beslutade 2015-03-16 att bifalla motion 31/2012 (Miljöpartiet) i enlighet med följande reviderade lydelse. (Ärendet expedierades till Skolnämnden)

1. Bifalla motionen i enlighet med följande reviderade lydelse: att mål om personaltätthet i förskolan tas fram utifrån tillgänglig forskning, erfarenheter och goda exempel.
2. En plan tas fram för hur personaltättheten ska öka för att nå målen om ca 5,2 barn per vuxen och minska barngrupperna successivt i storlek samt verka för ett ökat antal utbildade pedagoger.
3. Uppdraget redovisas senast december 2016.

Produktionsstyrelsens beslut

Godkänna rapporten samt överlämna densamma till Kommunstyrelsen

Sammanfattning

En arbetsgrupp med personal från produktionsförvaltningen, skolförvaltningen, ekonomienheten har i samråd med budget- och kvalitetsenheten under sommaren arbetat med att ta fram underlag, analys samt förslag till åtgärder för att förbättra styrtalet antal barn/årsarbetare.

Förvaltningens slutsatser

Ekonomi

De kommunala förskolorna har under de senaste fem åren lyckats sänka antalet barn/årsarbetare från 6,5 barn/årsarbetare till 6,1 barn/årsarbetare. Mellan åren 2015 och 2016 redovisades ingen sänkning. Trots detta är siffran för de kommunala förskolorna högre än för de enskilda förskolorna i kommunen. Den är även högre än grannkommuner som t ex Vallentuna trots att barnpengen är högre i Österåker. Jämförelsen avseende de ekonomiska förutsättningarna i relation till utförare i andra kommuner kräver en fortsatt analys. Arbetet kompliceras av faktorer som; hanteringen av kostnader för mat, städning, inventarier, overheadkostnader samt t ex ersättningsvillkor för deltidsbarn och ersättningsprinciper för yngre respektive äldre barn.

Kommunens ekonomienhet har tagit fram siffror på hur mycket barnpengen har ökat de senaste åren och vad den ökningen har använts till. Underlagen utgår från satsningar gjorda 2014, 2015 och 2016, och belyser hur de faktiska intäkterna fördelats på kostnadsposterna personal, lokaler, måltider, administration samt förbrukningskostnader. Analysen visar att fördelningen av erhållna medel är i stort sett identisk under de tre verksamhetsåren. Vi kan konstatera att de ökade intäkterna har motsvarats av ökade kostnader för bl a personal, utan att det påverkat styrtalet antal barn/årsarbetare.

Kvalitet

En rad faktorer påverkar kvalitén inom förskolan, inte bara antal barn/årsarbetare. En delförklaring till att just detta specifika styrtalet inte gått ner är att det före 2017 inte tydligt kommunicerats ut till verksamheterna som det viktigaste. Dock har ambitionen att sänka antalet barn/årsarbetare, liksom mycket annat, hela tiden varit aktuellt inom Produktionsstyrelsens förskoleenheter. Förskolecheferna har under åren visat god förmåga att leva upp till kommunens övergripande mål om god ekonomisk hushållning och har upplevt att personaltätetsmålet till viss del står i konflikt med andra förväntningar såsom; hög andel förskollärare, förtydligat undervisningsuppdrag, krav på ökad digitalitet, ökad andel ekologisk mat och en giftfri förskola. Verksamhetschefen för de kommunala förskolorna kan inte i det årliga systematiska kvalitetsarbetet se att förskolor med många barn per årsarbetare uppvisar en sämre kvalitet på grund av högre andel barn per årsarbetare.

En viktig faktor för hög kvalitet i förskolan är personalens kompetens och utbildning. I skollagen är det fastslaget att det i förskoleverksamheten ska finnas behöriga, legitimerade förskollärare. Kontinuerlig utbildning av personal och utveckling av arbetssätt pågår ständigt vid våra förskolor. Bl a deltar samtliga kommunala förskolor i ett forsknings- och utvecklingsprogram tillsammans med Malmö högskola och nio andra kommuner. Detta ses som en viktig faktor för att vi ska behålla och utveckla vår position som en attraktiv arbetsgivare och motverka rådande svårigheter att rekrytera både förskollärare och utbildade barnskötare.

Några av de kommunala förskolorna ligger klart under det nuvarande snittet på 6,1 barn/årsarbetare. Det gäller främst våra landsbygdsförskolor som med få avdelningar och små samordningsvinster har svårt att bemanna från halv sju till halv sju samt de förskolor i centralorten som har stor

genomströmning av barn. Några förskolor sticker ut åt andra hållet. Där kan vi se att de ofta lämnat ett ekonomiskt överskott vid bokslut som i sin tur vägt upp underskottet från de mindre enheterna som inte klarat budget.

Åtgärder

Den enklaste lösningen för att komma tillrätta med styrtalet antal barn/årsarbetare skulle vara att minska antalet barn på våra förskolor. Denna åtgärd är dock inte möjlig under de närmaste åren, då inflyttningen till kommunen är stor och platsbrist råder vid samtliga kommunala förskolor i tätorten. Produktionsförvaltningens roll som yttersta garant för att erbjuda förskoleplats inom fyra månader gör att en fortsatt hög inskrivningstakt är oundviklig fram till dess att skolförvaltningens övergripande plan för utbyggnad av förskolor och skolor i samverkan med samhällsbyggnadsförvaltningen har haft avsedd effekt.

För att komma tillrätta med styrtalet återstår att öka antalet anställda vid förskolorna. Även här har identifierats en begränsning i möjligheterna, då lokalernas utformning och storlek sätter en gräns för hur många barn och vuxna som bör finnas i lokalen för att upprätthålla den goda kvalitet som finns på våra förskolor. Det höga söktrycket och lokalbristen försämrar även våra förskolors möjligheter att erhålla statsbidrag för minskade barngrupper.

Förskolecheferna ska nu få stöd med att i budget och uppföljningsarbetet på ett tydligare sätt mäta och beräkna faktorerna som påverkar styrtalet barn/årsarbetare. Arbetet kommer att resultera i tätare uppföljning och en tydligare bild av vilka förskolor som ligger i riskzonen för att inte nå de kommunicerade ambitionerna avseende barn/årsarbetare.

En rekryteringsprocess inleds under augusti 2017 vid de förskolor som vid kartläggningen bedömts ha särskilt låg andel personal arbetande i barngrupp, vilket kommer att förbättra styrtalet.

Brister i inrapporteringen av antalet anställda som arbetar i barngruppen har också identifierats. Nu har dessa justerats vilket också kommer leda till en förbättring av statistiken.

Inför budget 2018 och planperioden 2019-2020 kommer Skolnämndens nya handlingsplan, som syftar till att nå Kommunfullmäktiges mål att öka personaltätheten, successivt minska barngruppernas storlek och öka antalet utbildade pedagoger inom förskoleverksamheten i kommunen, att vara ett viktigt styrinstrument för produktionsförvaltningen och dess förskolor.

Tidigare beredning och beslutsunderlag:

Produktionsstyrelsen PS 2017/0053-714

Kommunstyrelsen KS 2017/0096

Kent Henningson
Produktionschef

Ann Bisenius
Verksamhetschef